

Subsidies als smeermiddel voor festivalprogramming

Evenementenbeleid gemeente Amsterdam ter discussie

tekst: Bjorn Schipper

In mijn bijdrage aan deze subsidiespecial van *Muziekwereld* zoom ik graag in op een recent aangekondigde aanpassing van het evenementenbeleid van de gemeente Amsterdam die mogelijk ingrijpende gevolgen kan hebben voor de festivalmarkt. Niet alleen in de hoofdstad maar ook elders, als andere gemeenten dit voorbeeld gaan volgen. Waar de gemeente inzet op muzikaal-inhoudelijke bemoeienis met de programming van festivals, vestig ik graag de aandacht op verstrekking van speciale subsidies als alternatief smeermiddel om tot hetzelfde resultaat te kunnen komen.

De gemeente Amsterdam heeft onlangs aangekondigd dat men middels een aanpassing van het festivalbeleid ervoor wil zorgen dat nieuwkomers – nieuwe festivalorganisaties – meer kans kunnen maken op een locatie om hun evenement te organiseren. Achtergrond van dit gemeentelijke streven is dat in het kader van talentontwikkeling meer ruimte ontstaat op de doorgaans overvolle festivalkalender. Volgens de gemeente moet het festivalaanbod ‘beter aansluiten bij de behoefte van alle Amsterdammers’. Op zich natuurlijk een nobel streven van de gemeente. Een voldoende gevarieerd muzikaal aanbod spreekt meer mensen aan en kan voor muzikale verrijking of verdieping zorgen. En dat kan weer de aantrekkingskracht van een stad vergroten.

Aan de andere kant is het ook zo dat als festivals niet vanuit zichzelf meegaan in een snel veranderende markt, zij zichzelf op lange termijn buitenspel zullen zetten. Het publiek is *leading* en het is voor festi-

vals daarom muzikaal van groot belang dat er op tijd vernieuwing plaatsvindt, bijvoorbeeld door binnen de festivalprogramming tijdig meer ruimte te creëren voor nieuwe muziekgenres en talentvolle opkomende artiesten. Dat zou een natuurlijke reflex van festivals moeten zijn.

De discussie gaat nu vooral over de aankondiging van de manier waarop de gemeente dit doel wenst na te streven, namelijk met behulp van een speciale muziek- of festivalcommissie die inhoudelijk gaat toetsen hoe de schaarse festivallocaties in de stad ‘het beste’ verdeeld zouden kunnen worden. Voor de gemeente is deze manier van inhoudelijke toetsing naar eigen zeggen een middel om te kunnen sturen op ‘behoefte en diversiteit in aanbod, presentatie en doelgroepen’¹. Anders gezegd: de gemeente Amsterdam is van plan festivals muzikaal-inhoudelijk te gaan toetsen. Invoering van deze nieuwe maatregelen is per januari 2026 gepland.

Achtergrond evenementenbeleid en Nachtvisie

Het hoofdstedelijke evenementenbeleid is destijds tot stand gekomen onder de bezielende leiding van wijlen burgemeester Eberhard van der Laan². Hij kreeg bewoners met klachten over overlast en toenemende drukte in de stad en organisatoren van evenementen aan tafel met als doel om op basis van het zogenaamde ‘redelijke midden’ voor de langere termijn tot een passend en evenwichtig evenementenbeleid te kunnen komen. Na gedegen overleg met bewoners en evenementenorganisatoren werd op 1 maart 2018 het nieuwe gemeentelijke evenementenbeleid van kracht. Een belangrijk onderdeel van dit evenementenbeleid is de beschikbaarheid van verschillende inhoudelijke locatieprofielen van festivallocaties in de stad. Deze locatieprofielen bevatten onder andere regels over muziek en geluid, het aantal evenementendagen dat op jaarbasis is toegestaan en kennen daarnaast een beschrijving van de festivallocatie en nabijgelegen gebouwen. De locatieprofielen spelen een belangrijke rol bij het aanvragen van een vergunning voor de organisatie van een evenement. Simpel gezegd, als een evenement niet past binnen het vastgestelde locatieprofiel, gaat het feest letterlijk niet door. In de eerste periode na de invoering van het nieuwe evenementenbeleid is het evenementenaanbod in Amsterdam met ongeveer een derde gekrompen. Een aantal evenementen zijn mede vanwege de locatieprofielen noodgedwongen naar de randen van de stad of elders uitgeweken. Het hantieren van de locatieprofielen heeft daarmee direct effect gehad en voor een gedeeltelijke andere spreiding van evenementen gezorgd.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Amsterdam het evenementenbeleid geëvalueerd en onder andere gewerkt aan het schrijven van een Nachtvisie³, een inhoudelijk beleidsdocument waarmee nachtcultuur een officiële plaats in de gemeentelijke plannen krijgt en waarin randvoorwaarden voor gemeentebeleid gericht op het nachtleven zijn opgenomen. Evenementen en festivals worden in dit verband als onderdeel van de nachtcultuur gezien. De hiervoor genoemde speciale muziek- of festivalcommissie komt ook in deze Nachtvisie terug. Het is de bedoeling dat de onlangs opgerichte

nachtraad⁴ en de net verkozen nieuwe nachtburgmeester Freek Wallagh⁵ in samenspraak met de gemeente een belangrijke rol zullen gaan spelen bij de verdere praktische invulling en uitvoering van de Nachtvisie. *So far so good.*

Is gemeentelijke toetsing op muziek wel een goed idee?

Nogmaals, met het gemeentelijke streven naar een gevarieerd muzikaal aanbod op festivals en het faciliteren van nieuwkomers in het kader van innovatie en talentontwikkeling is niets mis. Het is toe te juichen dat dit bij de lokale politiek stevig op de agenda staat. De vraag is of het middel van de ‘muziek- of festivalcommissie’ hiervoor geschikt is en – meer principieel – of we moeten willen dat een gemeente door middel van muzikale toetsing festivals zelf gaat cureren. Want in feite gaat de gemeente zich inhoudelijk bemoeien met de muzikale programming van festivals. Mij lijkt dit een brug te ver, zeker als we bedenken dat het hier in de meeste gevallen om niet-gesubsidieerde commerciële festivals gaat. Al eerder heb ik bepleit dat de instelling van en toetsing door deze muziek- of festivalcommissie, zoals de gemeente nu voorstaat, de kunstenvrijheid in de stad aantast⁶.

In een post-corona tijdperk met gierende inflatie, stijgende leges van de gemeente, steeds hogere eisen die (terecht) aan de organisatie van evenementen worden gesteld, grote concurrentie op de festivalmarkt

- ingezonden mededeling -

en bezoekers die noodgedwongen steeds selectiever worden in het uitgeven van hun geld en vaak pas later besluiten al dan niet een ticket aan te schaffen, is het bovendien de vraag welke ‘nieuwkomer’ kan voldoen aan deze financiële, organisatorische en professionele eisen. Bij de aanvraag van een evenementenvergunning dient een organisator allerlei rapporten te overleggen, bijvoorbeeld op het gebied van geluid, veiligheid, verkeer, duurzaamheid en flora en fauna. Niet zelden is een locatiecontract met de (eigenaar of beheerder) van de festivallocatie nodig en dienen professionele specialisten ingeschakeld te worden die helpen met de voorbereiding van de organisatie van het festival. Bij grotere evenementen spelen grotere risico's die niet

zomaar door een ‘nieuwkomer’ opgevangen kunnen worden. Logisch dat een gezonde festivalorganisatie er vaak jaren over doet om een bestendige evenementenorganisatie op te bouwen, en dan nog speelt een dosis ondernemersgeluk een rol. Eén editie met slecht weer en het eventueel opgebouwde vet op de botten is weg.

In de praktijk werken “nieuwkomers” meestal – bewust of onbewust - stap voor stap toe naar een volwassen evenementenorganisatie. Wat begint als een *blockparty* voor en met vrienden kan uitmonden in de hosting van een eigen podium of zaal in een club, een eigen clubnacht, een clubtour, de hosting van een eigen stage tijdens een festival, een eigen festivaldag op locatie als onderdeel van een *weekender* van een andere

collega-organisator (zodat de productiekosten gedeeld kunnen worden) en uiteindelijk een compleet eigen festival. Dan zijn er meestal al jaren verstreken en moet in de komende jaren ook nog blijken of het eigen festival levensvatbaar is. Evenementenorganisatoren hebben becijferd dat het financieel niet te doen is om in Amsterdam een festival te organiseren met minder dan 10.000 bezoekers⁷.

Tegen deze achtergrond lijkt het mij zeer onverstandig als de gemeente via een muziek- of festivalcommissie gaat toetsen of een festival wel of niet mag plaatsvinden. Toetsing aan de hand van andere factoren is natuurlijk prima, zoals bijvoorbeeld veiligheid en duurzaamheid, maar toetsing op basis van muziek is te subjectief. Daar gaan de organisatoren en hun programmeurs (en indirect het publiek) zelf over, en niet de gemeente. Wenst de gemeente eigenhandig het aantal commerciële ‘dance events’ terug te dringen of gaat het over het creëren van ruimte op festivals voor specifieke muziekgenres als amapiano, gqom, dancehall of TikTok-techno⁸? Deze vorm van artistieke toetsing bij commerciële evenementen raakt naar mijn mening aan Europese grondrechten, meer in het bijzonder de in het Europees Handvest verankerde kunstenvrijheid en de vrijheid van ondernemerschap.

Subsidies als alternatief smeermiddel

En dat brengt mij bij subsidies: als een evenement of festival qua artistieke programmering (deels) gesubsidieerd wordt, is het niet ongebruikelijk dat een subsidieverstrekker hieraan voorwaarden verbindt. De subsidie vormt zo een stimulans om artistiek (bij) te sturen. Bij

een commercieel evenement draagt de organisator zelfstandig alle kosten, met inbegrip van de artistieke programmering, en is het doel zoveel mogelijk tickets te kunnen verkopen. Dance events werden in oorsprong illegaal georganiseerd. De hieruit ontstane DIY-mentaliteit bracht een zekere terughoudendheid in relatie tot het aanvragen van subsidies met zich mee. Met het oog op de door de gemeente aangekondigde wijziging van het evenementenbeleid lijkt de tijd rijp voor een andere benadering voor het verstrekken van subsidies voor commerciële evenementen. Dat vergt een mentaliteitsverandering bij zowel evenementenorganisatoren als subsidieverstrekkers. Ik pleit voor structurele inzet van speciale subsidies ten behoeve van de artistieke programmering van commerciële evenementen om talentontwikkeling en ‘nieuwkomers’ te stimuleren. Professionele en ervaren evenementenorganisatoren kunnen daarbij aan ‘nieuwkomers’ (deels) hun festivalproductie ter beschikking stellen en daarnaast verplicht worden om binnen hun artistieke programmering creatieve ruimte te bieden. Prima als deze subsidieaanvragen door genoemde muziek- en festivalcommissie getoetst worden. In een ideale wereld kan op basis hiervan zelfs een speciaal programma voor innovatie, talentontwikkeling en ‘nieuwkomers’ opgezet worden.

Verstrekking van subsidies als artistiek smeermiddel in een commerciële setting verdient sterk de voorkeur boven het middel van de gemeentelijke muziekprogrammeur⁹. Laat dat de boodschap aan de gemeente Amsterdam en andere gemeenten zijn.

Bjorn Schipper is advocaat en oprichter van Plus One Legal in Amsterdam

- ingezonden mededelingen -

DUTCH - JAZZ elke zondag 22:00 / 23:00 op Sublime FM

foto : Frank de Graaf

foto : Roland van Tulder

Hét radioprogramma waar de Nederlandse jazz centraal staat met Rolf Delfos en Bart Wirtz

Sena SUBLIME FM

1. Zie onder meer J. Roele en T. Wagemakers, 'Festivalbeleid gaat op de schop', *Het Parool*, 25 mei 2023; J. Roele, 'Nieuwe festivals, is dat nog wel realistisch? Het nieuwe evenementenbeleid van Amsterdam', *Het Parool*, 27 mei 2023.
2. P. Meershoek, 'Sleutelrol voor geestige en dwingende Van der Laan in evenementenbeleid', *Het Parool*, 22 juli 2017.
3. Gemeente Amsterdam, 'Toekomst van de nacht. Nachtcultuur in Amsterdam', zie: <https://www.amsterdam.nl/kunst-cultuur/nacht-toekomst/>
4. J. Roele, 'Tijdelijke nachtraad gepresenteerd: 'verkiezingen voor nachtburgemeester in de lente', *Het Parool*, 16 januari 2023.
5. J. Roele en J. Goedegebuure, 'Dit is de nieuwe nachtburgemeester van Amsterdam: 'Wij zien jou naast Femke Halsema staan', *Het Parool*, 22 maart 2023.
6. B.H.M. Schipper, 'Gemeente tast kunstenvrijheid aan. Muziekcommissie laat oren hangen naar klagers', *Het Parool*, 3 februari 2021.
7. J. Roele, 'Nieuwe festivals, is dat nog wel realistisch? Het nieuwe evenementenbeleid van Amsterdam', *Het Parool*, 27 mei 2023.
8. Vergelijk: M. Miedema, 'Hoe TikTok-techno de techno-wereld op zijn kop zet', *3voor12.nl*, 8 december 2022.
9. De gemeente Rotterdam is vanwege een soortgelijke inhoudelijke beoordelings- of toetsingscommissie voor evenementen al eens eerder door de hoogste bestuursrechter teruggefloten.